

TELHIS İLM-İ BEDİ

İlm-i Bedî'nin tanımı: (ةلدالءا ءوضو و ءقباطملا ءىاعر ءعب مالءلا نىسءء ءوءو ءب فرءى ملء وءو)

Manası: Murad olunan manaya açıkça delâlete ve muktezayı hâle mutabakata riayetden sonra kelâmı güzelleştirme yolları kendisi ile bilinen ilimdir.

Mevzuu: Kelâmı, fesahat ve belağata mutabık olarak zikrettikten sonra kelâmı güzelleştirmek ve ziynetlendirmektir.

Gayesi: Kelâmı zikrederken güzellik vecihlerinden hali olmasından kaçınmaktır.

Maksadı: Kelâmı güzel irad edecek bir melekeyi tahsil etmektir.

Kelâmı güzelleştirme vecihleri (Vücuhu tahsin) iki kısımdır. Muhassinatı maneviyye ve muhassinatı lafziyyedir.

Muhassinatı maneviyye

- 1) Mutabakat
- 2) Mürâatün-nazîr
- 3) İrsad
- 4) Müşakele
- 5) Müzavece
- 6) Akis
- 7) Rücu
- 8) Tevriye
- 9) İstihdam
- 10) Leff-ü Neşir
- 11) Cem
- 12) Tefrik
- 13) Taksim
- 14) Cem Mea`ttefrik
- 15) Cem Mea`ttaksim
- 16) Cem Mea`ttefrik-vettaksim
- 17) Tecrid
- 18) Makbûl Mübalağa
- 19) Mezheb-i Kelâmî
- 20) Hüsn-ü Ta`lil

- 21) Tefri`
- 22) Zemme benzeyen medhi te'kid
- 23) Medhe benzeyen zemmi te'kid
- 24) İstidba`
- 25) İddimac
- 26) Tevcih
- 27) Hezil
- 28) Tecâhül-ü Ârif
- 29) Kavil bil-mûceb
- 30) İddirad

1) Mutabakat: Birbirine zıt iki veya daha fazla manayı cem etmektir. Buna tıbak ve tezat da denir.

Bu zıtlık ya iki isimde olur (دوقر مهو اطاقيا مهبسحتو). Bu misalde (اطاقيا) ve (دوقر) kelimeleri isimdir ve birbirine zıttır.

Ya da iki fiilde zıtlık olur. (تيمي و ييحي) Bu misalde (ييحي) ve (تيمي) fiildir.

Ya da iki harfle olur (تبس تكا ام اهيلع و تبسك ام اهل) . Bu misalde (اهل) da menfaat (اهيلع) da da zarar manası vardır.

Ya da bir isim bir fiilde olur (هانييحيحاف انتيم ناك نم اوا) Burada (انتيم) isim (هانييحيحاف) fiildir ve birbirine zıttır.

Tıbâk-ı İcab: Zikrolunan iki kelimenin müsbet olmasıdır. (Mezkûr misaller gibi)

Tıbâkı Selb: Zikrolunan iki zıttan birinin müsbet diğeriniin menfî veya birinin emir diğerinin nehiy olmasıdır.

İki zıttan birinin müsbet diğerinin menfî olduğuna misal. (نوملعي نوملعي ال سانلا رثكا نكلو). Bu misalde (ال ifnem (نوملعي) ي علمون) müsbettir.

İki zıttan birinin emir diğerinin nehiy olduğuna misal (نوشح او) . Bu misalde (نوشح او) emir (وشحتالو) nehiydir

.....

(رضح سيدنس نم يهو ال ليللا اهل يتا امف رمخ تومللا ب ايث ىدرت)

Bu misal de tıbakdandır. Bu şiirde memdûh savaşta ölen bir şehittir. Şair memduha öldüğü zaman ölüm elbisesi olarak kırmızıyı layık gördü. Hemen cennete gireceği için de yeşil elbiseyi layık gördü. Burada

yeşil ve kırmızı birbirine zıt değil ama biri bir hali diğeri başka hali anlattığı için şibih tezat vardır.

.....

(مهنيب ءامحر رافكلا ىلع ءادشا)

Bu ayette tıbaka mülhaktır.(Yani, bir mananın zıttının müsebbebi veya lazımı zikrolunursa o da tıbaka mülhak olur). Bu ayette rahmet şiddete zıt değildir. Ancak şiddetin zıddı olan yumuşaklığın müsebbebidir. Yani yumuşaklık sebep, merhamet müsebbebidir.

.....

Mukabele de tıbaka dahil olur

Mukabele: Birbirine muvafık iki veya daha çok mananın zikrolunup, daha sonra tertip üzerine bu manaların mukabillerinin getirilmesidir. Misal (اريثك وكبيلا او اليلق وكحضيلف). Burada birbirine muvafık olan kelimeler (وكحضي) ve (اليلق) dir. (وكبيلا) kelimesi (وكحضيلف) ya (اريثك) kelimesi de (اليلق) ne mukabil olarak zikrolunmuştur.

2) Mürâatün-nazîr: Aralarında tezat olmaksızın bir manayı kendine münasip bir şeyle cem etmektir. Buna tenasüb veya tevfiik denir. Misal: (القمرب دسد بان) adarub (الشمس) ev (القمرب) ridbisanüm eniribrib (سمشلا).

.....

Teşabehele Etrâf da Mürâatı Nazîrdendir.

Teşabehele Etrâf: Kelamı başlangıcına münasip olarak bitirmektir.

Misal: (ريبحلا فيطللا وهو راصبالا كتردي وهو راصبالا كترديال). Bu misalde kelâmın sonu olan (فيطللا وهو) (ريبحلا) (الحدبير) ed (اللطيف) isemilek (لايدركه الابصار) a, (ريبحلا) ya münasiptir.

3) İrsad: Kelamın evvelinde bir söz olup harfi revî malum olduğu halde o sözün beytin veya fıkranın sonuna delalet etmesidir. Misal (نوملظي مهسفننا اونانك نكل و مهملظي لالنا انك امو). Bu misalde irsad (sona delalet eden şey) (مهملظي) kelimesidir. Okuyan kişi (مهسفننا اونانك نكل و) deyip dursa dinleyen sonunu (نوملظي) diye biteceğini anlar.

4) Müşakele: Bir şeyi gayrın sohbetinde vaki olduğu için o gayrın lafzıyla zikretmektir. Mesela bir fakire sana ne pişireyim diyenlere o fakirin bana cübbe ve gömlek pişirin demesi gibi.

5) Müzavece: Şart ve cezadaki iki manayı bir şeyde cem etmektir.

6) Akis: Kelamın bir cüzünün önce takdim sonra tehir olunmasıdır.

Misal: (تاداعلا ءاداس ءاداسلا تاداع)

7) Rûcu: Sözü söyledikten sonra bir nükteye binaen o sözü bozmaktır. Misal: Adam, şehrinin hala mâmûr ve âbâd zannederek “geçen zamanın eksitemediği diyarda dur” diyor sonra bakıyor ki şehir yıkılmış, perişan. Hayretini izhâr için evvelki kelâmını bozuyor ve “onu rûzgar ve devamlı yağan yağmur değıştirdi” diyor.

8) Tevriye: Yakın ve uzak bir manası olan bir lafzı zikredip uzak manayı murad etmektir.

Bu da iki kısımdır:

Birincisi, Tevriye-i Mücerrede: Manayı garibe delalet edecek şeye yakın olmayan demektir. Misal: (نامحرلا) ,kamalpak ,kemte alitsi isanam kazU .rıdkamruto ,rarkitsi isanam nı kay nunuB .(على ال عرش اسد توى). tahakküm altına almaktır.

Tevriye-i Mûraşşaha: Manayı garibe delalet eden şeye yakın olmaktır.

Misal: (دياب اهانينب ءامسل او). Buradaki yakın mana el, uzak mana ise kudrettir. Ancak bina da el ile yapıldığı için yakın manaya delalet vardır. Buna mûraşşaha denir.

9) İstihdam: İki manada kullanılan bir lafzın önce bir manasının kullanılıp. Sonra o lafza ait zamirle diğer mananın murad edilmesidir.

10) Leff-ü Neşir: Müteaddid şeyler zikrolunduktan sonra o şeylere ait hükümlerin tayin olunmadan zikrine denir.

Leff-ü Neşir iki kısımdır. Müretteb, gayri müretteb

Leff-ü Neşri Müretteb: Neşir, leffin tertibi üzere olursa (Yani müteaddid şeyler ve onlara ait hükümler sıra ile gelirse)

Leff-ü neşri gayri müretteb: Neşir, leffin tertibi üzere olmazsa (Yani neşirde tertib olmaz ise)

11) Cem: Müteaddid şeyleri bir hükümde toplamaktır. Misal (اي ن دل ا ءي حل ا ن ي ز نى ن بل او ل ا م ل ا). Burada mal ve oğullar dünya ziyneti olmakta cem olmuştur.

12) Tefrik: Aynı neviden olup birbirini takip eden iki şeyin arasını medih veya zem ile ayırmaktır.

Misal: “Emirin ihsanı ile bulutun ihsanı aynı şeyler değildir. Bulutun ihsanı su damlası, emirin ihsanı altın çıkınıdır.” Burada şair aynı neviden olan emîrin ihsanını medhetmiş, bulutunkini ise hicvetmiştir.

13) Taksim: Müteaddid şeyleri zikredip sonra bunlar için olan her bir hükmü tayin ederek zikretmeye denir.

14) Cem Mea`ttefrik (Toplayıp Dağıtmak): İki şey bir mana içine dahil edip idhal cihetlerinin arasını ayırmak. Misal: Senin yüzün parlaklıkta, benim kalbim hararete ateş gibidir.

15) Cem Mea`ttaksim:

- a) Müteaddid şeyleri bir hüküm altında cem edip sonra da taksim etmektir.
- b) Önce müteaddid şeyleri taksim edip sonra bir hüküm altında toplamaktır.

16) Cem Mea`ttefrik-vettaksim: Önce cem etmek sonra tefrik edip sonra da taksim etmektir. Misal: Hüd sûresinde Hz. Allah, “Mahşer günü hiç kimse konuşamaz. İnsanların bir kısmı şakî, bir kısmı saîddir. Saîd olanlar cennette, şakî olanlar cehennemdedir” buyuruyor. Burada önce cem sonra tefrik sonra da taksim vardır.

17) Tecrid: Sıfat sahibi olan bir şeyden, bu sıfatta kemale ulaştığını ifade etsin diye, o sıfatta kendi gibi olan bir misil çıkartmaktır. Tecrid 7 kısımdır;

- a) Mîn-i Tecdîdiyye: (مِن) harfi ile yapılan tecridir.
- b) Bâ-i Tecdîdiyye: (ب) harfi ile yapılan tecridir.
- c) Bâ-i Mâiyye: Beraberlik banasına gelen (ب) ile yapılan tecridir.
- d) Münteza`un-anh`ın başına (ىف) gelmesiyle yapılan tecridir.
- e) Hiçbir harf olmadan yapılan tecridir.
- f) Kinaye yoluyla yapılan tecridir.
- g) İnsanın kendi nefsiyle konuşarak yaptığı tecridir.

18) Makbûl Mübalağa: Bir vasfın şiddet ve zafiyette aklın alamayacağı zannı versin diye son hadde ulaşmasıdır. Mübalağa 3 kısımdır:

- a) Tebliğ: İddia olunan şey aklen ve adeten mümkün olursa. Misal: “Ben atımı vahşi hayvanlar ile koşturduğumda bir damla terlemedi”. Bu olabilir. Aklende adetende mümkün.
- b) İğrak: İddia olunan şey aklen mümkün olup adeten mümkün olmazsa. Misal: “Biz, komşumuz başka biryere taşınsa bile onu ikrama devam ederiz”. Bu aklen mümkün ancak adeten mümkün değil.
- c) Gulüvv: İddia olunan şey aklen ve adeten mümteni olursa. Misal. “Sen ehli şirki öyle korkuttunki daha doğmamış nûtfeler bile senden korktu”. Bu ne adeten ne de aklen mümkün değildir.

Bazı sebeplerden dolayı gulüv olan bir şey kabul edilebilir. Buna guluvvü makbûl denir.

1) Mübalağayı sıhhate yaklaştıracak bir şeyin dahil olmasıyla gulüv makbul olur.

Misal: (ران هسسجت مل ولو عيضي اهتيز دالكي) Meali: “Neredeyse o zeytinyağı kendisine ateş dokunmasa ışık verecek.” Yani Hz. Rasûl’ün hayatı o kadar berrak bir hayat, ahlâkı o kadar güzel bir ahlâktı ki, Rasûl olduğunu söylemese bile O’nun hal ve şanı Rasûl olduğunu ifade eder. Aynen zeytinyağı da ateş dokunmadan ateş dokunmuş gibi parıldar. Burada zeytinyağının ateş dokunmadan ışık vermesi aklen ve adeten mümkün değildir. Fakat (دالكي) kelimesi onu sıhhate yaklaştırdı. Çünkü (دالكي) oldu değil olaydı demektir. Yani az daha yanacaktı demektir.

2) Yapılan mübalağa dinleyenin hayalinde güzel bir manzara meydana getirmesiyle olur. Misal: “O güzel atların tırnak uçları, üstlerine öyle bir toz bağladı ki, o toz üzerinde yürümek isteseler bu mümkün olurdu. Burada şairin söylediği mümkün değil. Ama bu hayal edildiği zaman çok hoş bir manzaradır. Bu da makbûl gulüvdendir.

3) Mübalağayı sıhhate yaklaştıran bir şey olup aynı zamanda dinleyenin hayalinde güzel bir manzara oluşturmasıyla olur.

Misal: O gecede göğe mihlanmış yıldızların kirpiklerim vasıtasıyla göz kapaklarıma bağlandığı hayal olunur. Bu şiiri sıhhate yaklaştıran (hayal olunur) lafzıdır. Güzellik ise göğe mihlanmış yıldızlar ve kirpikler vasıtasıyla göz kapaklarının yıldızlara bağlanmasıdır.

4) Hezi: Şaka, eğlence ve hoşluk olsun diye yapılan mübalağadır.

Misal: “Yarın içmeye niyet etsem dünden sarhoş olurum”. Bu mümkün değildir ama espri olsun diye söylenmiştir.

19) Mezheb-i Kelâmî: Mantık kurallarını kullanarak delil getirmektir. Misal: “Ey falan, sen beni insanları överek onlardan birtakım yardımlar almamı yadırgıyor ve kötülüyorsun. Halbûki, senin memleketeinde bazı insanlar seni övüyorlar. Sen de onlara yardım ediyorsun. O insanları kınamıyorsun da beni neden kınıyorsun.” Burada şair mantık ilminden olan kıyası kullanmıştır.

20) Hüsn-ü Ta`lil (Güzel sebep bulmak): Bir şey için ona münasip güzel, latif bir vasfı gayri hakîki olarak ona sebep kılmaktır.

21) Tefri` : Bir emrin bağlı olduğu hükme başka bir emri bağlayarak o hükmü her ikisi için sabit kılmaktır.

Misal: “Zeyd’in kölesi binicidir. Babası da binicidir.” Bu misalde binme işi önce köleye sonra da Zeyd’in babasına sabit kılındı.

22) Zemme benzeyen medhi te'kid: Kötüleyecekmiş gibi yapıp medhi te'kidlemektir. Misal: “Onlarda hiçbir kusur ve ayıp yoktur, kılıçlarındaki çok savaşmaktan kaynaklanan kertikler müstesna”.

23) Medhe benzeyen zemmi te'kid: Medhedecekmiş gibi yapıp zemmi tekidlemektir. Misal: “Onda hiç hayır yoktur, ancak o kendine iyilik yapana bile kötülük yapar.”

24) İstidba` : Bir medhi diğer bir medhe idhal etmektir.

25) İddimac: Gerek medih gerek zem olan bir manayı diğer bir manaya idhal etmektir.

26) Tevcih: Kelâmı muhtelif iki yöne ihtimâli olacak şekilde kullanmaktır. Misal: Bir gözü kör olana, “Keşke iki gözün müsâvî olsaydı.” demek gibi.

27) Hezil: Kendisiyle doğruluk kasdolunan şakadır. Misal: Zorda kalıp kertenkele yiyen biri böbürlenerek gelirse ona, “Gururu bırak, kertenkele nasıl yenir onu anlat” demek gibi.

28) Tecâhül-ü Ârif: Bir nükteden dolayı bildiği şeyi bilmiyormuş gibi konuşmaktır. Misal: Adamın elindekini bildiği halde “Elindeki nedir?” diye sormak gibi.

29) Kavil bil-mûceb (İcaba göre kelâm): Kendinde bulunduğunu iddia ettiği hükmün aslında onda bulunmadığını kinaye yoluyla isbattır. Misal: Münafıklar, mü’minleri kasederek; “Medine’ye dönünce izzetli olanlar, elbette zelîl olanları çıkarır.” dediler. Hz. Allah onların sözüne uygun olarak “İzzet Allah Rasûlü ve mü’minlerindir. Sizin için değildir.” buyurdu.

30) İddirad (Peşpeşe Saymak): Bir kişinin kendi ismini, babasının ismini, dedesinin ismini sırayı bozmadan zikretmektir.

Muhassinat-ı Lafziyye

- 1) Cinâs
- 2) Reddül-acûz Ales-sadr
- 3) Secî
- 4) Muvazene
- 5) Kalb
- 6) Teşri`
- 7) Lüzûm mâ lâ yelzim

1) Cinâs: İki lafzın telaffuzda benzemesidir.

Cinâs-ı Tââm: İki lafız; harflerinde, nevelerinde ve dizilişlerinde ittifak ederlerse cinâs-ı tââm olur.

Cinâs-ı Tââm’a Mümâsil: İttifak eden hjer iki lafzın da isim olmasıyla olur. Misal:

(ب ن و غ ير ساعة) edlasim (الساعة) isemilek (الساعة) موق ت حوي و)
tâm’ın mümâsil kısmındadır.

Cinâs-ı Tââm-ı Müstevfa: İttifak eden iki lafızdan birinin isim, birinin fiil olmasıyla olur. Misal: (مركب تام ام) (يحي) fiil, ikinci (يحي) isimdir. (الزمان فانه يحي لدا) icnirib edlasim uB . (يحي ا ب ن ع بدالله).

Cinâs-ı Terkip: İttifak eden iki lafızdan birinin mürekkep olmasıyla olur. Cinâs-ı terkip iki kısımdır.

Cinas-ı Terkîb-i Müteşabih: Biri müfred diğeri mürekkep olan iki lafız yazılışta ittifak etmeleriyle olur. Misal: (تَبَاهُذْ هَتَلْوَدْف هَدْف تَبَاهُذْ نَكْي مَلْ لَم اذَا). Bu misâlde (تَبَاهُذْ) kavli ((هَبْ ve اذْ) lafızlarından mürekkeptir. (تَبَاهُذْ) lafzı ise müfreddir. Ancak her ikisi yazılışta aynı gibidirler.

Cinas-ı Mefrûk: Eğer iki lafız yazılışta ittifak etmezse cinas-ı mefrûk olur.

Cinas-ı Nâkıs: İki lafız harflerinin adedlerinde ihtilaf ederlerse cinas-ı nakıs olur. Misal: (نَاكِيْسْ وَ مَنُذْ اَلْمَسَاقْ). Bu misalde (مَسَاقْ) eli (سَاقْ) sanic adnısara (سَاقْ) sanic adnısara (سَاقْ) eli (سَاقْ) edlasim uB. Misal: (يَدْجْ يَدْجْ). Burada da (يَدْجْ) bir harf fazladır.

Cinas-ı Muzâri: Aralarında ihtilaf vaki olan iki harf mahreçte birbirine yakın olurlarsa cinas-ı muzâri denir. Misal: (سَمَطْ قِيْرَطُو سَمَادْ لِيْلْ يَنْكْ نِيْبُو يَنْبِيْ). Bu misalde (سَمَطْ) ile (سَمَادْ) da (لَادْ) ile (طْ) mahreçte birbirine yakındır. Misal: (نْ عَنَهْ وَيْ ذَنْوْنْ عَنَهْ). (نْ) nin mahreçleri birbirine yakındır.

Cinas-ı Muzâri'ye Lahik: Aralarında ihtilaf olan iki harfin mahreçlerinde yakınlık yoksa, cinas-ı muzâriye lahik ismini alır. Misal: (قَزْمَلْ قَرْمَهْ لَكْلْ لِيْوْ). Bu misalde (قَرْمَهْ) deki (هْ) ile (قَزْمَلْ) deki (لْ) birbirine yakın değil ama biri boğazın dibinden diğeri dilden çıkıyor. Bu yüzden muzâriye mülhak olur.

Cinas-ı Kalb: İki lafzın harflerin dizilişlerinde ihtilaf etmesiyle olur.

Kalb-i Küllî: Misal: Lafızlarda harflerin yerinin tamamen değişmesiyle olan kalbdır. (دَعَادْعَالْ فَتْحْ وَ دَعَائِيْلُوَالْ حَتْفْ مَمَّاسْ ح). Burada (فَتْحْ) ve (حَتْفْ) kelimelerinde harflerin yerleri değişmiştir.

Kalb-i Bağız: Harflerin bazılarının yerleri değişerek olan kalbdır.

Misal: (اَنْتَاعُوْرْ نَمْ وَ اَنْتَاعُوْرْ رَسْمَلْ). Bu misâlde, (اَنْتَاعُوْرْ) ile (اَنْتَاعُوْرْ) harflerinin bazısının yerleri değişmiştir.

2) Reddül-acûz Ales-sadr: Kelâmın sonunu başa geçirmektir. Ya nazımda olur ya nesirde olur. Nesirde (düzyazı) olan üç kısımdır.

a) Lafız ve manada ittifak edendir. Lafızların biri başta diğeri sonda getirilerek yapılır.

Misal: (هَاشْخَتْ نَا قَحَا هَلْ لَوَا سَا نَلَا يَشْخَتْ). Bu misalde (يَشْخَتْ) fiilleri hem mana hem de lafızda aynıdır. Biri başta biri sonda gelmiştir.

b) Mütecanis olandır. (Yani, lafzan benzeyen, ama manaları farklı olan) iki lafızdan birinin sonda diğeri başta olmasıdır. Misal: (لِءَاسْ هَعْدُو عَجْرِي مِيْلَلْ لِءَاسْ). Burada birinci (لِءَاسْ) lafzı isteyen manasına, ikinci (لِءَاسْ) lafzı akma manasıdır. Lafızlar aynı manalar farklı.

c) Kelâmın başında ve sonunda olan iki lafzın iştikakda (Yani, mastardan çıkartılmada) aynı olmalarıdır.

Misal: (اَرَا فِغْ نَا كْ هِنَا مَكْبِرْ وَرَفِغْتَسَا). Bu misalde (اَرَا فِغْ) ve (رَا فِغْتَسَا) lafızları (نَا رَا فِغْ) masdarından

çıakrtılmıştır.

Reddül-acüz fin-nazmın kısımları çoktur. Musannıf kitabında onüç tanesini zikretmiştir.

3) Secî: İki kelimenin fasılasının bir harf üzerine muvafık olmasıdır. Sekkaki, nazımda kâfiye ne ise nesirde de secâ odur buyurmuştur. Misal: (ار او ط ا م ك ق ل خ د ق و ا ر ا ق و ط ل ل ن و ج ر ت ال م ك ل ام). Bu misalde cümle sonları (ر) harfi ile bitmiştir. Secânin en güzeli lafızların müsâvî olmasıyladır. Misal: (لظو دوضنم حلط و دوضخم ردمس يف) .ridvâsüm ralzıfal ev şumlo eli ifrah (دال) ıralnos elmüc edlasim uB .(ممدود).

4) Muvazene: İki fasılanın takfiyede (kafiye) değil vezinde müsâvî olmasıdır.

Misal: (ابى م ب ثوثة). rav muyu ednizev adnısara ralalısaf adaruB .edeyifkat kacnA .رز و فوفصم قراننو) uyum yok. Çünkü birinin sonu (ف) diğerininki (ث) harfidir.

5) Kalb: Kelamı aksine çevirmek, son harften başlayıp evvelkine gelmektir.

Misal: (كلف يف لك). Bu misal tersten okununca da aynıdır. Misal: (ربكف كبرو). Bu da tersten okununca aynıdır.

6) Teşri` : Beyti iki kafiye üzerine bina etmektir ki hangisi üzerine durulsa mana sahih olur. Misal : (بطاخ اي) ة الاك دار). eyifak icnirib edlasim uB .(يا الدن يا الدن ية انها شرك الردى وق رار) dir. Burada alçak dünya denince zaten dünyanın pisliklerin karargahı olduğu anlaşılıyor.

7) Lüzûm mâ lâ yelzim: Secîde lazım olmamakla beraber harfi revîden veya harfi revî mânâsından önce gelen harftir. Misal: (رهنت الف لءاسلا اما و رهقت الف متيلا اماف). Bu misalde (ر) lar harfi revîdir. Ondan önceki (ه) ler lüzûm mâ lâ yelzimdir. Çünkü secî onlar olmadan hasıl olur.